

Matkailun tutkimusjohtaja V.A Heikkinen, Lapin yliopisto
vesa.heikkinen@ulapland.fi

Palvelualojen aika

Palveluosaamisen tulevaisuuskuvia ja (ammatti)korkeakoulupedagogisia itsetunnustuksia

Kun palvelu- ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaa rakennettiin

Tämän KEVER-lehden keskiössä ovat palvelualat eli ne vaietut tai vaienneet palvelualojen ammattikorkeakouluissa toimivat esimiehet, tutkijat, opettajat ja asiantuntijat, jotka ovat olleet rakentamassa 1991-2007 jälkeisen taloudellisen laman jälkeistä korkeakoulujärjestelmää. Heidän työnsä on ollut dynaamista, jopa hypersyklistä. He ovat rakentaneet uusia koulutusohjelmia, opetus- ja kehittämissuunnitelmia sekä kansainvälistäneet ja alueellistaneet toimintaa. He ovat kasvattaneet projektisalkkua ja innovoineet.

Ongelmana vain on ollut se, että he ovat edustaneet palvelualoja, joiden arvostus on jäänyt teollisuuden, tekniikan ja teknologian jälkeen. Palvelualat ovat kuitenkin nosuemassa tärkeään asemaan. HAAGA-HELIAN järjestämässä amk:n T&K -päivillä palvelualat saavat ensimmäistä kertaa kunnan aseman. Aiemmillä päivillä palvelualojen edustajia ole edes päästetty puhujapöytäön vai milloin olette viimeksi kuulleet Osuuskaupan edustajia.

Korkeakoulujen palvelualojen asiantuntijat ovat olleet yhtä merkittävässä asemassa Suomen kilpailukyvyyn rakentamisessa ja työn tuottavuuden parantamisessa kuin teknologian ja tekniikan asiantuntijat. Yleisesti palvelun ja kasvatuksen opettajat ja tutkijat ovat pyyteettömästi tehostaneet työtään sekä laajentaneet asiantuntija-alueitaan. Tiedon- ja taidonjano on ollut suunnaton sekä tulevaisuuden tekeminen innostanut.

Mitä me palvelualojen asiantuntijat olemme saaneet aikaan? Oppimistuloksia, mittavia projekteja, organisaatioiden toimintaedellytysten parannuksia, ajattelua, ongelmanratkaisuja... Turun yliopiston kriittiset koulutussosiologit Osmo Kivinen ja Risto Rinne voisivatkin kysyä, olisiko tämä kaikki tapahtunut kaikesta huolimatta vaikka ilman (korkea)koulutustakin. Ehkä, mutta pk-yritysten tuotekehitystyössä ja liiketoimintaosaamisen kohottamisessa olemme olleet vaikuttavassa asemassa.

Yleisesti korkeakoulujen kehittämisessä on menossa integrointivaihe, jossa kilpailukyvyttömät yksiköt karsitaan kartalta. Kehitys on ollut vääjäämätöntä. Koko 2000-luvun korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen, kehittämisvauhti on ollut ajoittain niin kova, että toiminnan laatu on heikentynyt. Lähiopetuksen määrä on laskenut, perusteiden ja kädentaitojen opetus on vähentynyt. Työelämä - erityisesti mikroyritykset - on osin tyytymätön perusosaamisen tasoon ja pätevän työvoiman saatavuuteen.

Kilpailukyvyyn ja tietointensiivisyyden metsästyksessä me kaikki olemme hyväksyneet hurjan laajat globalisaatiota (= Kiinaa) syleileviä visiot ja missiot huomaamatta, että emme ole pystyneet saavuttamaan innovaatioillamme edes paikallismarkkinoita ja Pietaria.

Mihin on kadonnut palveluammatteihin olennaisesti liittyvä ammatti- ja liikesivistyksen opetus, tuo leikkivän ihmisen ja kansankynttilyyden elintärkeä ominaisuus? Liikesivistyksen ja palveluosaamisen opetus tapahtuu yleisopinnoilla ja kielissä, kun opiskelijat tutustuvat vieraisiin kulttuureihin ja yhteiskuntaan, vastaavat opetussuunnitelmien tekijät. Jotkut sanovat, ettei hyvää palvelua ja ammattisivistystä voi opettaa, vaan se on elämänasenne, - tyyli ja kotoa istutettu asenne työhön ja yhteisöön.

Palvelun oppimisen taas odotetaan tapahtuvan ongelmanratkaisuharjoituksissa ja innovaatiokeiteissa. Luovuus ei kuitenkaan pulppua väkisin vaan tiimeissä. Hämeen ammattikorkeakoulun yliopettaja ja dosentti Seppo Helakorpi on ollut Suomen johtavia tiimikulttuurin puolestapuhujia. Helakorpi loi silloiseen Hämeenlinnan Ammatilliseen opettajakorkeakouluun 1990-luvulla vahvan innostuksen ilmapiirin ja ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun kehittämisen hengen. Hänet on nyt palkittu ansioistaan ammattikasvatusneuvoksen ansionimellä.

Tässä verkkolehdessä eilistä, nykyistä ja tulevaa palvelualojen ja (liikkeen)johtamisen koulutusta, (ammatti)sivistystä kommentoivat tutkimusjohtaja V.A. Heikkinen, dosentti Seppo Helakorpi, professori Aki-Mauri Huhtinen, mediatutkija Sam Inkinen, dosentti Matti Itkonen ja tutkija Taina Kinnunen. Emeritusprofessori Uolevi Lehtinen on tehnyt jouluiset jälkisanat. Artikkelit ovat kokemuksellisia asiantuntijaesityksiä sekä esseemäisiä kuvauksia ja tulkintoja ajan ja paikan hengestä.

Hyvää joulun aikaa ja palveluhenkistä vuotta 2008

Vieraileva päätoimittaja

V.A. Heikkinen
Matkailun tutkimusjohtaja
Lapin yliopisto
Yliopettaja, palveluinnovaatiot
HAAGA-HELIA amk (toimivapaalla)